

Mariestads kommun

Rektorn vid Tunaholmsskolan

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn av Tunaholmsskolan
i Mariestads kommun

Tillsyn i Tunaholmsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Mariestads kommun under vårterminen 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Tunaholmsskolan besöktes av Skolinspektionen den 19 och 20 februari, samt den 6 mars 2013.

Fakta om skolan

Tunaholmsskolan är en skolenhet för årkurserna 7-9. Skolan ingår i det Västra skolområdet och får framför allt ta emot elever från Flitiga Lisans skola, Kronoparkskolan, Leksbergs skola, Lockeruds skola, Tidavads skola och Kvarnstens skola. Vid Tunaholmsskolan finns vid tillfället för tillsynen cirka 330 elever. Skolan är organiserad i tre arbetslag vilka omfattar respektive årskurs. Varje arbetslag följer på så sätt sina elever under tre år. Skolan ligger bredvid Vadsbogymnasiet i de centrala delarna av Mariestads kommun. Skolan delar skolbibliotek med Vadsbogymnasiet.

Skolverkets offentliga statistik visar att 78 procent av eleverna lämnade årkurs 9 med betyg i samtliga ämnen läsåret 2011/12 att jämföra med riket där motsvarande siffra var 77 procent. Vidare visar statistiken att 87 procent av eleverna vid Tunaholmsskolan läsåret 2011/12 var behöriga till yrkesförberedande program vid gymnasieskolan och att 86 procent var behöriga till högskoleförberedande program, vilket är i nivå med riksgenomsnittet. Det genomsnittliga meritvärdet för elever vid Tunaholmsskolan var samma läsår 216 poäng, att jämföra 211 poäng för riket (samtliga huvudmän). Statistiken visar att det 2012 var stor skillnad på flickors (228 poäng) och pojkars (201 poäng) genomsnittliga meritvärde. Högst meritvärde hade flickor med utländsk bakgrund (234 poäng).

Helhetsbedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att Tunaholmsskolan måste genomföra ett omfattande utvecklingsarbete för att alla elever ska få den utbildning de har rätt till. Som ett led av de beslut rektor fattar och som verksamheten genomförs vid Tunaholmsskolan idag finns det ett flertal elever som inte får en utbildning som är anpassad utifrån de behov och förutsättningar eleverna har.

Tillsynen har visat att Tunaholmsskolan har betydande brister inom arbetet med att främja alla elevers utveckling och lärande. I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Skolinspektionen bedömer att det vid Tunaholmsskolan finns ett flertal elever som är i behov av särskilt stöd men som inte får

det stöd de har rätt till. Trots att eleverna uppvisat svårigheter i skolarbetet har skolan inte genomfört utredningar för att klargöra elevernas behov och med utgångspunkt från vad utredningarna visat upprättat åtgärdsprogram. Vidare har Skolinspektionen blivit uppmärksam på att flera av Tunaholmsskolans elever har anpassad studiegång trots att beslut om detta inte tagits utifrån elevernas behov och förutsättningar. I tillsynen har det också framgått att det finns brister i skolans arbete med individanpassning. Det är därför viktigt att skolans kvalitetsarbete även omfattar kvaliteten på individanpassningen. Lyckas inte skolan med att anpassa undervisningen efter elevernas behov kan skolans sätt att arbeta leda till att många elever riskerar att bli i behov av särskilt stöd. Tillsynen har även visat att det finns anledning för rektorn, lärarna och elevhälsan att diskutera huruvida skolan arbetar för att särskilt stöd i första hand ska ges inom ramen för den ordinarie klassen. Det har i tillsynen framkommit att ett flertal elever från Tunaholmsskolan är placerade i särskilda undervisningsgrupper. Mot bakgrund av detta finner Skolinspektionen att det är viktigt att skolan diskuterar begrepp, såsom individanpassning och särskilt stöd.

Skolinspektionen konstaterar att lärarna vid Tunaholmsskolan visar stor medvetenhet om sin verksamhets brister och har en tydlig ambition och vilja att utveckla skolan vidare. En avgörande betydelse för skolans fortsatta utveckling är att rektor ser till att lärarna får kontinuerlig pedagogisk ledning. Skolinspektionen bedömer att det pedagogiska ledarskapet måste utvecklas för att säkerställa att verksamheten inriktas på de nationella målen i både skollagen och läroplanen. Det systematiska kvalitetsarbetet måste förbättras så att resultaten utvärderas på skolnivå. Processer, arbetsmetoder, system och rutiner måste följas upp och utvärderas för att säkerställa att dessa håller tillräcklig kvalitet. Som framgått ovan säkerställer inte rektor kvalitén på arbetet med individanpassning och särskilt stöd. Elever upplever också en bristande studiero. Det är därför viktigt att rektorn tar ett helhetsgrepp om elevernas lärandemiljö.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på flera områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Ett flertal av dessa områden pekade Skolverket på i sin utbildningsinspektion redan år 2007/08. Skolinspektionen finner det därför som anmärkningsvärt att bristerna konstaterats i samband med denna tillsyn.

Skolinspektionen fattar följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Mariestads kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade

brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 30 augusti 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Undervisningen i olika ämnesområden ska samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.
- Lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang.
- Undervisningen ska anpassas efter elevers behov och förutsättningar.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.
- Rektorn ska besluta hur utbildningen i grundsärskolan ska läggas upp utifrån den enskilde elevens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.
- Det ska finnas dokumenterat hur elevernas utbildning i grundsärskolan är upplagd.

Motivering

Ämnesövergripande arbetssätt

Enligt läroplanen är det en viktig uppgift för skolan att ge överblick och sammanhang. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för bland annat att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Läraren ska enligt läroplanen organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

Flera av de lärare som Skolinspektionen intervjuat med ser ett behov av en utvecklad gemensam planering för att i undervisningen skapa helhet och sammanhang för eleverna. Lärarna anser att tiden hindrar dem från att göra detta idag och att det har varit svårt att få alla kollegor att sträva åt samma håll. Vid intervju framkommer att enskilda lärare känner att de inte uppskattas av sina kollegor när de kommit med förslag på hur helhet och sammanhang kan skapas för eleverna. Det framkommer vidare att det hos vissa lärare finns en rädsla för att utökad gemensam planering skapar extra arbete. Lärarna är överens om att det idag endast i låg utsträckning bedrivs ett ämnesövergripande arbete med syfte att eleverna ska få möjlighet att uppfatta större kunskapsområden

som en helhet. Enligt rektorn har det förekommit tematiska arbeten i projektform, men det finns inget systematiserat arbete kring detta idag.

Av utredningen framgår att undervisningen inte i tillräcklig omfattning organiseras så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Lärarna samverkar inte med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Stöd och stimulans

Enligt skollagen ska det i utbildningen tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Enligt läroplanen innebär en likvärdig utbildning inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.

Lärarna uppger i intervjuer med Skolinspektionen att de anser sig ha svårt att hinna med sitt uppdrag med att både ge stöd och stimulans till eleverna. Någon lärare uppger i intervju med Skolinspektionen att undervisningen är traditionell i den meningen att stor del bedrivs genom så kallad katederundervisning. Lärarna uppger sig ha fullt upp med att arbeta med det dagliga arbetet, såsom planering, rätta prov samt samtala med elever och föräldrar. Vidare säger lärarna att de tror att deras kompetens brister vad gäller att möta elevers olika behov och därmed blir lösningen ofta att elever får stöd hos någon annan än ordinarie lärare. Detta sker då ofta utanför klassrummet, dock påpekar lärarna samtidigt att ett inkluderande synsätt är viktigt. Elever som Skolinspektionen intervjuat uppger att möjligheten till individanpassning ökar något efter ett prov. Läraren kan då be eleven träna på det som inte gick så bra på provet. I övrigt säger eleverna att lärarna i undervisningen i hög utsträckning utgår från klassen och endast i liten utsträckning den enskilde elevens behov.

Det framkommer också i intervjuer att några lärare inte anser sig hinna med att utmana de duktiga eleverna. Detta styrker även eleverna vid intervjuer. Som

exempelvis anser eleverna att det förekommer lektioner med lågt ställda krav. Detta visar även den enkät som eleverna i årskurs 9 fått svara på inför att Skolinspektionen skulle genomföra tillsynen. Enligt rektorn kan de elever som behöver extra utmaningar få det genom mer utmanade läxor, vilket han menar har gett positiva reaktioner från eleverna.

I de intervjuer som Skolinspektionen haft med både lärare och elever framkommer också att det finns lärare som anstränger sig för att finna former för att individanpassa. Lärarna anser dock att även om de börjat fundera mer kring hur de ska möta elevernas olika behov behöver arbetet med individanpassning utvecklas vidare. Detta har väckts genom att lärarna i respektive arbetslag diskuterar betygsresultat allt mer. Även elevhälsan och rektorn ser att skolan behöver utveckla arbetsformerna för att möta elevers olika sätt att lära sig på. Enligt rektor är skolan i en utvecklingsprocess kring arbetet med att möta elevernas behov, samt ge utmaningar till de elever som lätt når kunskapskraven.

Av utredningen framgår att undervisningen vid Tunaholmsskolan inte i tillräcklig utsträckning anpassas efter elevernas behov och förutsättningar. Vidare framkommer att de elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås i skolan inte i tillräcklig utsträckning ges den ledning och stimulans de behöver för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Rektorns beslutsfattande och dokumentation avseende skolgång i grundsärskolan

Enligt skollagen får rektorn besluta att en elev i grundsärskolan ska läsa en kombination av ämnen och ämnesområden samt ämnen enligt grundskolans kursplaner, om eleven har förutsättningar för det.

Vid intervjuer med elevhälsan framkommer exempel på individintegrerad grundsärskoleelev som följer all undervisning i den grundskoleklass eleven är inskriven i. Enligt elevhälsan samt rektorn vid Tunaholmsskolan har inga beslut fattats avseende vilka ämnen enligt grundsärskolans kursplaner och vilka ämnen enligt grundskolans kursplan eleven ska läsa.

Av utredningen framgår att ansvarig rektor, det vill säga rektor för Tunaholmsskolan, inte har beslutat hur grundsärskoleelevens utbildning är uppbyggd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar

3 kap. 3 § andra meningen skollagen

11 kap. 8 § skollagen

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten och skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hållas informerade i frågor som rör dem.

Motivering

Enligt skollagen ska elevens åsikter tillmätas betydelse i förhållande till elevens ålder och mognad, och elever ska ges inflytande över utbildningen. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs. Eleverna ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. I läroplanen för grundskolan framgår att lärarna ska ge eleverna ett reellt inflytande på undervisningens innehåll samt se till att inflytandet ökar med stigande ålder och mognad.

Eleverna säger i intervjuer med Skolinspektionen att de har liten möjlighet att vara med och påverka undervisningen. I huvudsak anser de att det är läraren som bestämmer. Denna bild bekräftas också av den enkät eleverna har fått svara på inför Skolinspektionens tillsyn. Det förekommer att de kan vara med och bestämma val av redovisningsform, det vill säga prov, muntlig presentation eller "hemtenta" och så vidare. Men oftast sker de val som görs på klassnivå, exempelvis väljer klassen kollektivt vilken redovisningsmetod som ska användas. Eleverna berättar att de har flera olika lärare och kan därför se att det varierar mellan lärarna i vilken utsträckning de ges möjlighet till inflytande över undervisningen.

Lärarna uppger till Skolinspektionen att det inte finns någon samsyn kring vad elevinflytande innebär. De säger också att de känner sig begränsade av tiden och mängden kunskaper eleven måste få med sig. Dessutom säger de att de har haft fullt upp med implementeringen av läroplanen och att detta inneburit att de inte hunnit diskutera och skapa samsyn kring elevinflytande. Vidare framkommer att lärarna instämmer i elevernas upplevelser att eleverna inte har så stora möjligheter till inflytande förutom val av redovisningsform. Någon lärare säger också att det finns många elever som inte har motivationen till skolarbetet och att det försvårar elevernas förutsättningar för inflytande. För något år sedan erhöll Tunaholmsskolan pengar för att genomföra ett projekt för öka tryggheten och delaktigheten. Enligt lärarna fokuserades mycket av arbetet mot

att öka tryggheten. De anser att det nu återstår viktiga arbetsinsatser för att också öka delaktigheten. Även rektorn uppger att skolan behöver utveckla elevernas möjligheter till inflytande.

Vid intervju med rektorn samt vid en genomgång av skolans planeringsdokument framkommer att verksamheten saknar en planering för hur eleverna ska ges ett ökat inflytande i takt med stigande ålder och mognad.

Utredningen visar att skolan saknar en planering för hur eleverna ges ett ökat inflytande utifrån ålder och mognad ska utformas. Eleverna på skolan har heller inte ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Sammantaget ges inte eleverna möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa dessa brister.

Författning

1 kap. 10 § samt 4 kap. 9 § och 14 § första stycket skollagen

Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Ordningsregler ska finnas, ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp vid skolan.
- Skolan ska ha rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.
- Skolan ska ha rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen.
- Det ska för varje skolenhet och verksamhet finnas en plan mot kränkande behandling som anger dels konkreta åtgärder som skolenheten och varje särskild verksamhet avser att påbörja och genomföra under det kommande året utifrån en aktuell kartläggning, dels en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Ordningsregler

Enligt skollagen ska det för varje skolenhet finnas ordningsregler. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektor beslutar om ordningsreglerna.

På Tunaholmsskolan finns ordningsregler för läsåret 2012/13. Av skolans plan mot kränkande behandling framgår att skolan försöker skapa en trygg och positiv miljö genom att ha tydliga gemensamma trivselregler som ska diskuteras och aktualiseras varje läsårsstart tillsammans med elever, vårdnadshavare och personal. Enligt lärarna har reglerna som gäller för läsåret 2012/13 tagits fram i samråd med elevrådet för ett antal år sedan. De anser inte att ordningsreglerna fungerar eftersom de inte är uppe till diskussion med eleverna. De elever som Skolinspektionen intervjuat känner inte till att det finns några ordningsregler på skolan. Enligt rektorn stämmer det att eleverna inte har varit med i arbetet kring ordningsreglerna på några år.

Utredningen visar att skolans ordningsregler inte bidrar till att skapa en god studiemiljö eftersom de inte är kända, de har inte följts upp och inte utarbetats under medverkan av de elever som nu går på skolan. Tunaholmsskolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Plan mot kränkande behandling

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Enligt skollagen ska det vid skolan genomföras åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I intervjuer med rektor, lärare, elever och elevhälsan framkommer att de flesta upplever skolmiljön som trygg. Samtliga menar att mobbning sällan förekommer och att skolan vidtar åtgärder snabbt när något händer. De har för något år sedan genomfört ett projekt för vilket de erhöll pengar för att öka tryggheten. De anser att projektet bidragit till ett bra arbete som ligger till grund för en trygg skola. Dock visar den enkät som eleverna fått svara på inför Skolinspektionens tillsyn att det finns några elever som inte känner sig trygga och att det i skolan finns personal som de är rädda för. Intervju med elever visar också att eleverna anser att det finns ett tufft språkbruk eleverna emellan.

Tunaholmsskolan har upprättat en plan mot kränkande behandling som gäller för läsåret 2012/13. Planen innehåller definitioner av diskrimineringsgrunderna och kränkande behandling. Den talar också om hur skolan ämnar arbeta förebyggande och hur skolan ska agera då någon anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Skolans plan är allmänt utformad vilket gör att det inte går

att utläsa vilka konkreta behov som finns på Tunaholmsskolan. Det finns således inga mål eller åtgärder som tagits fram med utgångspunkt från en kartläggning av vilka eventuella riskmiljöer som kan finnas eller om det finns åsikter och attityder som strider mot skolans värdegrund. Som tidigare nämnts har det framkommit att eleverna upplever att det finns ett tufft språkbruk på skolan, men det syns inte i skolans plan mot kränkande behandling. Enligt elever som Skolinspektionen talat med är det aldrig någon som frågar dem hur de upplever skolmiljön ur ett värdegrundsperspektiv. Enligt kuratorn har hon fått i uppdrag att tillsammans med elevrådet genomföra kartläggningar.

Utredningen visar att Tunaholmsskolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav. Det framgår inte vilka konkreta åtgärder som skolan utifrån en aktuell kartläggning avser påbörja och genomföra under det kommande året. Därmed utgår inte planen från de behov som finns i skolans verksamhet. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts. Tunaholmsskolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Anmälningssplikt till rektorn och till huvudmannen

Enligt skollagen är en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektor. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Av skolans plan mot kränkande behandling framgår att varje misstanke om att diskriminering eller kränkande behandling förekommer ska tas på fullt allvar. Misstanke om kränkningar mellan elever ska enligt planen rapporteras till respektive klasslärare/klassföreståndare. Misstanke om kränkning från vuxnas sida ska oavsett om den riktar sig mot elev eller vuxen rapporteras till rektorn. Vidare framgår av planen att lärarna har en anmälningssplikt till elevhälsoteamet vid befarad mobbning. Vad som gäller i händelse av befarad kränkande behandling framgår inte av planen. Lärarna uppger att de själva försöker lösa uppkomna kränkningar och mobbning. Om lärarnas insatser fungerat framgångsrikt rapporteras inte alltid händelserna vidare till rektorn. Det framkommer att lärarna känner en osäkerhet i hur de ska agera i händelse av misstanke om kränkande behandling. De säger att det saknas rutiner för rapportering till rektorn och att det förekommit situationer då de inte har anmält misstankarna till rektorn. Enligt rektorn finns ingen rutin, men trots det anser han att han får reda på det mesta. Dock säger rektorn att det inte alltid sker några anmälningar vidare upp till huvudmannen.

Utredningen visar att personal inte alltid anmäler till rektorn om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Huvudmannen har inte heller fått information när elever ansett sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Tunaholmsskolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

5 kap. 5 § samt, 6 kap. 6-8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller att eleven har andra svårigheter i sin situation på skolan eller fritidshemmet ska anmäla det till rektor.
- Rektor ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Rektor ska se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.
- Eleverna ska få det särskilda stöd i skolan som de har behov av.
- Det särskilda stödet ska i huvudsak ges inom den elevgrupp som eleven tillhör.
- Skolan ska ge studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Rektor ska fatta beslut om anpassad studiegång enligt författningarnas krav.

Motivering*Särskilt stöd och åtgärdsprogram*

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Rektor ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. En elev ska få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Enligt både elevhälsan och lärare har rektorn beslutat att åtgärdsprogram endast ska upprättas för de elever som har ett omfattande stödbehov. Rektorn bekräftar att sådant beslut tagits. Övriga elever ska inte ha något åtgärdsprogram säger både lärare och elevhälsan. Rektorn uppger att för de elever som har svårt att nå kunskapskraven i ett eller i ett fåtal ämnen sker inte alltid en utredning för att kartlägga elevernas behov. Rektorn uppger vidare att eleverna ska kunna få särskilt stöd i alla ämnen men att det inte sker i alla lägen. Rektorn säger att han inte alltid får vetskap om att lärarna känner oro kring om en elev kommer att nå kunskapskraven eller inte och det får som konsekvens att eleverna inte alltid får det särskilda stöd som de behöver.

Skolinspektionen har tillsammans med rektor och elevhälsa gått igenom dokumentation kring 12 elever i årskurs 7 och 8 som alla har gemensamt att de har fått betyget F i ett eller flera ämnen, det vill säga de har inte bedömts nå de kunskapskrav som finns i kursplanerna. När rektorn och en representant för elevhälsan redovisar för Skolinspektionen hur dokumentationen ser ut kring dessa elever kan Skolinspektionen konstatera att samtliga dessa elever saknar åtgärdsprogram och ett adekvat särskilt stöd.

Lärarna som Skolinspektionen talat med säger att elever med olika läs- och skrivsvårigheter inte alltid får det speciella stöd som de behöver. En av lärarna säger att det finns teknisk utrustning inköpt för att hjälpa dessa elever, men att lärarna inte alltid vet hur de ska hantera hjälpmedlen för att ge stöd. Dessutom menar lärarna att den tekniska utrustningen inte alltid håller måttet. Lärarna vill ha mer handledning och mer kompetens eftersom alla elever är så olika. Några lärare säger att de känner sig begränsade i att ge särskilt stöd och menar att de åtgärder som skrivs fram i åtgärdsprogram ibland endast är de som skolan kan ge och därmed inte alltid de som eleven faktiskt behöver.

Enligt både rektorn, lärare och elevhälsan finns det elever med utländsk bakgrund som är i behov av studiehundledning på modersmålet, men som inte får det. Det beror enligt dem själva på att det saknas rutiner i kommunen för att ge detta.

Skolinspektionen har tagit del av några upprättade åtgärdsprogram. Av dessa kan Skolinspektionen konstatera att de åtgärder som skrivs fram i vissa åtgärdsprogram är icke konkreta och därmed svåra för skolan att utvärdera. I några av åtgärdsprogrammen är det inte tydligt hur lärarna avser att stötta eleven utifrån de behov som eleven har. Exempel på åtgärder är "liten undervisningsgrupp", "möjlighet till liten undervisningsgrupp i matematik", "Lyssna på texterna" och "träna på glosorna i skolan". Andra exempel är extra träning och läxläsning på "språkmixlektionerna".

Utredningen har visat att det finns allvarliga brister i Tunaholmsskolans arbete med elever i behov av särskilt stöd. Rektorn får inte alltid kännedom om att elever riskerar att inte uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Därmed kan rektorn inte se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds. Åtgärdsprogrammen anger inte alltid vilka elevens behov är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Skolan ger inte studiehandledning på modersmålet till alla elever som har behov av det. Dessa brister sammantaget gör att eleverna inte får det särskilda stöd i skolan som de har behov av. Tunaholmsskolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Enskild undervisning och anpassad studiegång

Om det finns särskilda skäl för en elev i grundskolan får ett beslut innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. Ett beslut om en sådan placering kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd. Enligt förvaltningslagen ska beslut som kan överklagas innehålla en information om hur man kan överklaga beslutet.

Enligt skollagen får, om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, ett beslut innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Enligt rektorn och elevhälsan finns det elever på Tunaholmsskolan som får enskild undervisning. Enligt rektorn och elevhälsan finns det inte några skriftliga beslut fattade som stödjer sådan skolgång. Skolan har också 12 elever placerade i särskilda undervisningsgrupper. Skolinspektionen har tagit del av beslut om sådan placering och kan konstatera att besluten saknar överklagandehänvisning. Enligt rektorn är det så alla beslut om särskild undervisningsgrupp ser ut. När det blir aktuellt med placering i särskild undervisningsgrupp placeras eleven antingen i Tunagruppern eller i Rondellen. Rektorn för Tunaholmsskolan är dock alltså rektor för dessa elever.

Av beslut om placering i den särskilda undervisningsgruppen Rondellen framgår att det per automatik görs avsteg från timplanen. Det vill säga beslut fattas om anpassad studiegång. Detta bekräftas av rektorn för Tunaholmsskolan. Dokumentstudier och intervjuer med rektorn visar att den anpassade studiegången ser likadan ut för samtliga elever på Rondellen. Samtliga elever läser som mest åtta ämnen och dessa är; Svenska, matematik, engelska, idrott och hälsa, samhällskunskap, geografi, teknik och hem- och konsumentkunskap.

Tanken är att eleverna ska få med sig behörighet för yrkesförberedande utbildning inom gymnasieskolan. Enligt uppgift från rektorn, elevhälsan och verksamhetschefen för Rondellen har denna anpassning inte skett utifrån elevernas individuella behov, utan utifrån att kommunen inte har förutsättningar att ge undervisning i övriga ämnen. Därtill kan tilläggas att det finns en elev från Tunaholmsskolan som går i den särskilda undervisningsgruppen Tunagruppen med anpassad studiegång utan att rektor fattat beslut om det.

Anledningen till att det finns ett flertal elever från Tunaholmsskolan som är placerade i särskilda undervisningsgrupper är enligt elevhälsan att eleverna mår bra av sådan placering och beror till viss del på att skolan inte är tillräckligt bra på att anpassa undervisningen efter elevernas behov.

Av utredningen framgår att ett flertal elever har anpassad studiegång genom beslut tagna utan hänsyn till elevernas förutsättningar och behov. Skolinspektionen vill påtala vikten av att beslut om anpassad studiegång endast fattas i de situationer då elevens behov kräver det. I och med att varje beslut om anpassad studiegång innebär en inskränkning av en elevs rätt till utbildning är de också av vikt att beslutsfattaren är restriktiv med beviljande av anpassad studiegång. Utredningen har också visat att det finns elever som har enskild undervisning utan att beslut om detta fattats och att det finns exempel på beslut om placering i särskild undervisningsgrupp som inte innehåller överklagandehänvisning. Vidare visar utredningen att det särskilda stödet inte i huvudsak ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Tunaholmsskolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

28 kap. 16 § skollagen och 21 § förvaltningslagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna ska avse elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- I de individuella utvecklingsplanerna ska framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har begärt att få ta del av några individuella utvecklingsplaner som innehåller en sammanfattning av vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen, men denna sammanfattning saknas. Det som finns är de skriftliga omdömena som skrivs för respektive ämne. Omdömena skrivs i ett särskilt dataprogram som bland annat kan ge lärare och rektor utförlig statistisk information. Den del som elever och vårdnadshavare får ta del av innehåller en summativ del (omdöme) och en formativ del (utvecklingsmöjligheter) och det är också så de flesta av de omdömen Skolinspektionen tagit del av är utformade. Det finns dock några undantag och det är framför allt i de praktisk-estetiska ämnen som det saknas en formativ bedömning där läraren lyfter fram vad eleven kan utveckla.

Utredningen visar att skolans skriftliga omdömen i vissa ämnen saknar en formativ bedömning där läraren lyfter fram vad eleven kan utveckla. Skolan har inte upprättat några individuella utvecklingsplaner som innehåller en sammanfattning av vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning**

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska se till att det dagliga arbetet är inriktat mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls.
- Rektorn ska se till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumentet.
- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

- Rektor ska ta ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

Motivering

Det pedagogiska ledarskapet

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Skolinspektionen har konstaterat ett flertal brister vid Tunaholmsskolan som ingår i rektorns ansvarsområde. Detta gäller bland annat rektorns ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Lärarna har gett uttryck för att de har olika syn på hur och om detta ska ske. De anser sig inte heller ha de faktiska förutsättningarna för att kunna planera undervisningen så att den blir ämnesövergripande.

Ytterligare ett område som rektorn måste ta ett ökat ansvar för är att säkerställa att lärarna planerar och genomför undervisningen så att den tar sin utgångspunkt i både de elever som behöver särskilt stöd och i de elever som behöver stimulans och utmaningar att nå de högre betygsstegen. Vidare har lärarna uttryckt att de saknar samsyn kring begrepp såsom elevinflytande. Det är viktigt för rektorn att föra nödvändiga diskussioner med lärarna så att de nationella målen uppfylls. Lärarna har i intervjuer med Skolinspektionen sagt att det finns för lite styrning kring viktiga begrepp i skolan vilket skapar för mycket utrymme för den enskilde att tolka uppdraget. Någon lärare säger att det blir upp till de enskilda lärarna att genomföra arbetet och utan adekvat styrning blir det oftast ett fokus på det vardagliga. Lärarna efterfrågar även en ökad samsyn kring hur en lektion ska se ut. De menar att det idag finns stora variationer på skolan och att det kan för eleverna upplevas som konstigt och eventuellt oprofessionellt. De anser att det saknas enhetliga rutiner för hur man ska hantera sen ankomst och elever som går från lektioner. De anser att skolan blivit sämre på att upprätthålla viktiga rutiner de senaste åren.

Rektorn uppger i intervju med Skolinspektionen att det finns olika kulturer på skolan som han behöver hantera för att få en ökad samsyn och likvärdighet i arbetet.

Utredningen visar att rektorns pedagogiska ledarskap måste utvecklas så att det dagliga arbetet är inriktat mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av de all-

varliga brister inom ramen för särskilt stöd som Skolinspektionen uppmärksammat i detta beslut. Det pedagogiska ledarskapet måste även utvecklas så att rektorn ser till att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Kvalitetsarbetet

Enligt skollagen ska skolenheten systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat.

Enligt Tunaholmsskolans lärare genomförs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete på individ- och på klassnivå. Det består av planering, uppföljning och i viss utsträckning också utveckling av utbildningen. Lärarna säger att de med utgångspunkt från kvalitetsarbetet genomför anpassningar och vissa förändringar av undervisningens genomförande. Rektor är också involverad i detta arbete.

I intervjuer med rektor och lärare har det dock framkommit att ett motsvarande arbete inte sker på skolnivå i samma omfattning. Rektorn brukar enligt lärarna visa en sammanställning på betygen på torsdagsträffarna. Då tittar de hur betygsättningen fallit ut på skolnivå och enligt lärarna försöker de även lägga en kvalitativ aspekt på det hela för att se om arbetet är tillräckligt gott. Lärarna säger dock att detta kan göras bättre och att det kan vara bra att titta mer på arbetsmetodernas betydelse för måluppfyllelsen. Rektorn instämmer i detta och anser dessutom att skolan behöver bli bättre på att dokumentera de slutsatser som görs.

Skolinspektionen har i denna tillsyn konstaterat brister inom en rad olika områden och det är därför viktigt att skolan inom ramen för kvalitetsarbetet följer upp och utvärderar arbetsmetoder, system och rutiner så att allt är ändamålsenligt för att de nationella målen i skollagen och i läroplanen ska nås.

Av utredningen framgår att skolan saknar ett systematiskt kvalitetsarbete på skolnivå med inriktning på att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra författningar uppfylls. Således saknas också ett dokumenterat kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

2 kap. 9 § första stycket

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Mariestads kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Skolan ska erbjuda eleverna elevens val i enlighet med författningarna.
- Skolan ska erbjuda eleverna språkval i enlighet med författningarna.
- För eleverna ska det finnas elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Motivering*Elevens val*

Enligt skolförordningen ska huvudmannen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

I de intervjuer som Skolinspektionen haft med elever har det framkommit att de inte kan göra egna val inom ramen för elevens val. Eleverna berättar att de får rösta i klassen vilket ämne som ska erbjudas inom ramen för elevens val. Andra elever berättar att det är lärarna som bestämmer vilket ämne de erbjudas. Lärarna och rektor håller med om att det finns brister vid erbjudandet av elevens val. De säger själva att det inte handlar om elevens val eftersom eleven inte kan göra några allsidiga val. Dessutom berättar lärarna att tiden för elevens val ibland används som tid för att ge särskilt stöd.

Av utredningen framgår att huvudmannen inte erbjuder eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Språkval

Enligt skollagen ska det finnas språkval. Av skolförordningen framgår att en elev får i stället för franska, spanska eller tyska välja något av följande språk som språkval: 1. det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, 2. svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, 3. engelska eller 4. teckenspråk.

På Tunaholmsskolan erbjuds eleverna att läsa franska, spanska och tyska som språkval. Därutöver kan man läsa svenska eller engelska. Detta sker inom ramen för det som skolan kallar för språkmixen. Vid intervju med både elever, lärare och rektorn framkommer att språkmixen även används till tid för läxläsning, särskilt stöd samt för undervisning i bland annat samhälls- och naturorienterande ämnen. Enligt rektor anser han att undervisning kring ord och begrepp som finns i de samhälls- och de naturorienterande ämnena är att betrakta som undervisning i ämnet svenska.

Av utredningen framgår att huvudmannen inte erbjuder eleverna språkval i enlighet med skollagen i och med att tiden används för att ge särskilt stöd och undervisning i andra ämnen. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Elevhälsan

Enligt skollagen ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande.

Det framkommer i intervjuer med elevhälsan och rektorn att skolpsykolog inte ingår i elevhälsoteamet mer än vid efterfrågan på utredning av elev. Den psykolog som är knuten till skolan besöker skolan när skolsköterska remitterar någon elev, uppges i samtal med elevhälsan. Kuratorn uppger att hon endast hinner delta i det akuta arbetet eller i det som redan är pågående. Det förebyggande arbetet deltar hon inte i. I intervju med elevhälsan framkommer att innehållet i deras arbete utgörs av elevärenden som inkommer från lärarna, snarare än ett förebyggande arbete.

Enligt rektorn deltar kuratorn varje onsdag i elevhälsans möten. Han anser att kuratorn till viss del är med i det förebyggande arbetet. Bland annat är kuratorn med inför att de nya årskurs sju eleverna ska börja på skolan.

Utredningen visar att elever vid Tunaholmsskolan inte har tillgång till insatser av psykolog i tillräcklig omfattning. Vidare visar utredningen att skolan inte har tillgång till en samlad elevhälsa, d.v.s. medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska kompetenser, som i samarbete med skolan arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att stödja eleven mot målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

10 kap. 4 § skollagen

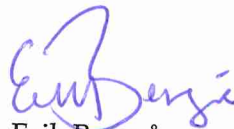
9 kap. 5-6 och 8 §§ skolförordningen

2 kap. 25 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Magnus Haglund
Enhetschef

Erik Bergeå
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet redovisas i ett sammanfattande beslut. Fritidshem vid grundskolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka

åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).